

Artikel verschenen in Juristenkrant Februari 2007

Recht naar ongrondwettige verkiezingen?

DE FEDERALE REGERING HEEFT BESLIST DAT DE STEMGERECHTIGDEN OP 10 JUNI 2007 HUN NIEUWE VOLKSVERTEGENWOORDIGERS EN SENATOREN ZULLEN VERKIEZEN. MAAR DE VERKIEZINGSDATUM IS ONGRONDWETTIG, STELT EVELYNE MAES, ONDERZOEKER AAN HET INSTITUUT CONSTITUTIONEEL RECHT IN LEUVEN. DE VERKIEZINGEN MOGEN VOLGENS HAAR TEN LAATSTE OP 18 MEI 2007 PLAATSVINDEN. DE KANS IS ECHTER ZEER KLEIN DAT DIE VERKIEZINGEN ONGRONDWETTIG, LAAT STAAN ONGELDIG, ZULLEN WORDEN VERKLAARD.

Evelyne Maes

De media berichten dat de federale regering koos voor 10 juni, (mede) omdat verkiezingen op 24 juni 2007 ongrondwettig zouden zijn. Het Arbitragehof heeft immers geoordeeld dat de ongrondwettige ongelijke behandeling tussen, enerzijds, de kandidaat-verkozenen uit de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde en, anderzijds, de kandidaat-verkozenen uit de andere provinciale kieskringen voor de Kamer slechts mag worden behouden 'gedurende de door artikel 65 van de Grondwet bepaalde termijn van vier jaar die aanvangt op het in artikel 105 van het Kieswetboek bepaalde ogenblik'.

Artikel 105 van het Kieswetboek luidt: 'De gewone vergadering van de kiescolleges voor de vervanging van de aftredende volksvertegenwoordigers en senatoren heeft plaats de eerste zondag die volgt op het verstrijken van een termijn van vier jaar die ingaat op de dag waarop de gecoöpteerde senatoren zijn aangewezen bij de vorige verkiezing. Indien de zondag genoemd in het vorige lid, samenvalt met een wettelijke feestdag, wordt de verkiezing tot de volgende zondag uitgesteld.'

De regering, zoals de meeste rechtsgeleerden, meent wellicht dat het in artikel 105 van het Kieswetboek bepaalde ogenblik de dag is waarop de gecoöpteerde senatoren werden aangewezen, namelijk 19 juni 2003. Zij meent dus dat de door het Arbitragehof bedoelde termijn van vier jaar is ingegaan tegelijkertijd met de gewone zittingsperiode. Deze redenering veronderstelt dus dat artikel 105 van het Kieswetboek de dag waarop de gecoöpteerde senatoren worden aangewezen, bepaalt.

Het Arbitragehof heeft echter niet geoordeeld dat de termijn ingaat op de dag waarop de gecoöpteerde senatoren zijn aangewezen, evenmin dat artikel 105 van het Kieswetboek in zijn geheel toepasselijk is. Het Hof heeft de duur en de aanvangsdatum van de termijn zelf omschreven met de woorden 'gedurende de door artikel 65 van de Grondwet bepaalde termijn van vier jaar die aanvangt op het in artikel 105 van het Kieswetboek bepaalde ogenblik'.

Nu is het enige ogenblik dat in artikel 105 van het Kieswetboek wordt 'bepaald' het ogenblik van de verkiezingen. Dat heeft tot gevolg dat een juistere lezing van het arrest vertrekt van de door het Arbitragehof gebruikte woorden én van de precieze draagwijdte van artikel 105 van het Kieswetboek. 'Bepalen' is immers niet hetzelfde als 'vermelden' of 'als aanknopingspunt gebruiken'. 'Bepalen' betekent volgens Van Dale 'vaststellen', 'als regel geven voor', 'voorschrijven', met als voorbeeld 'de wet bepaalt'.

Artikel 105 van het Kieswetboek bepaalt in die zin slechts één ogenblik, de dag waarop de verkiezingen worden gehouden, weliswaar aan de hand van een termijn die ingaat op de dag waarop de gecoöpteerde senatoren zijn aangewezen.

Dit artikel leert ons niet wanneer de gecoöpteerde senatoren moeten worden aangewezen en het is dus niet dat ogenblik dat in dat artikel wordt bepaald. (De artikelen 218 tot 221 van het Kieswetboek regelen de procedure tot aanwijzing van de gecoöpteerde senatoren, evenwel zonder hiervoor termijnen te regelen). Het in artikel 105 van het Kieswetboek bepaalde ogenblik is dan ook de datum van de verkiezingen, die op 18 mei 2003 plaatsvonden. De termijn van vier jaar die aanvangt op het in artikel 105 van het Kieswetboek bepaalde ogenblik verstrijkt aldus op 18 mei 2007, waardoor verkiezingen op 10 juni 2007 ongrondwettig zijn.

Of die verkiezingen op grond van deze interpretatie van het arrest van het Arbitragehof ongrondwettig, laat staan ongeldig, kunnen worden verklaard, is een andere kwestie. Artikel 48 G.W. en artikel 231 van het Kieswetboek, die de 'goedkeuring van de geloofsbrieven' van de verkozenen des volks en alle geschillen daaromtrent aan het parlement zelf voorbehouden, verhinderen dat een (gewone) rechter zich over de geldigheid van de verkiezingen uitspreekt. Alleen de op 10 juni verkozen volksvertegenwoordigers en senatoren kunnen dit. De kans hierop is echter uiterst klein. De (jurisdictionele) beslissingen van die parlementen daarover zijn bovendien niet vatbaar voor enig rechtsmiddel.

(De auteur is assistente, verbonden aan het Instituut voor Constitutioneel Recht, KULeuven en advocate)

Arbitragehof, arrest nr. 73/2003, 26 mei 2003, www.arbitrage.be